

300. Vaststelling van hoofdstuk V (Departement van Binnenlandsche Zaken) der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1947.

(Brandenburg e. a.)

Mijnheer de Voorzitter! Het gaat bij de beoordeeling van het driemanschap, waarvan de benoemde Commissaris van de Koningin in Noordbrabant er één was, niet alleen om den steun aan Winterhulp, neen, het gaat om veel meer antivaderlandsche handelingen. Men leze slechts het officieele orgaan van de toenmalige Unie en dan zal men tot de overtuiging komen, dat hier niets te veel gezegd is en dat het genoemde drietal veel meer voor zijn rekening durfde te nemen.

Hun houding ten aanzien van de antisemitische maatregelen van den bezetter, hun oproepen voor den Arbeidsdienst en vooral hun houding tegenover de werkelijke illegale strijders was meer dan ergerlijk.

Mijnheer de Voorzitter! Het is misschien niet voor ieder mogelijk, officieele bladen van de Nederlandsche Unie in bezit te krijgen, maar men kan al deze gegevens putten uit het officieele maandblad van de Partij van den Arbeid „Socialisme en Democratie”.

In het Decembern timer, no. 12, van verleden jaar, schrijft mr. Drion, de gewezen secretaris van de Grootte Advies-Commissie, een uitstekend artikel, waarin al de feiten, door mij aangehaald, nog eens worden genoemd.

Mijnheer de President! Ik lees hier in de *Handelingen* van de Tweede Kamer op blz. 416, 2de kolom, waar de heer Scheps aan het woord is, o.m. het volgende:

„Dezer dagen heb ik van een N.S.B.-er een cynisch maar scherp woord gehoord, toen hij, nadat hij iets voorgelezen had, dat hij als N.S.B.-er geschreven had, daarna verwees naar een woord, waarvoor professor de Quay mede verantwoordelijk was; dit zeide:

„Ik zit hier, en de een staat aan het hoofd van het Bureau Nationale Veiligheid en de ander is Commissaris der Koningin.”

Ik gevoelde groote schaamte en dacht: daar zit een groote waarheid in.”

Mijnheer de Voorzitter! Het is voldoende bekend, dat bij de processen tegen Duitsche en Nederlandsche oorlogsmisdadigers de meeste beklagden zich op hun leiders beroepen, maar dat het mogelijk is, dat een Nederlandsche landverrader zich beroepen kan op iemand, die een van de belangrijkste posten in ons Staatsbestel inneemt, is volgens mij niet alleen beschamend, maar dat is ook meer dan ergerlijk.

Mijnheer de Voorzitter! Uit het voorgaande blijkt duidelijk, dat mijn bezwaren niet alleen betreffen Winterhulp, maar dat zij veel verder gaan. Mijn bezwaren zijn vooral gericht tegen het feit, dat het Driemanschap in een periode, waarin het voor elke politieke partij of groepeerings onmogelijk was, openlijk van haar opvattingen te getuigen, getracht heeft, het politieke leven in ons land in een bepaalde richting te stuwen, en wel in een pro-Duitsche richting. Het kan ieder bekend zijn, dat zij, die het met de politiek van de Unie niet eens waren, niet beschouwd werden als louter anti-Uniemensen, maar dat zij gezien werden als vijanden van den bezetter en dat vele Nederlanders naar aanleiding van hun critiek en strijd tegen deze Unie hun vrijheid en zelfs hun leven daarbij ingeschoten hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Ten slotte nog eens het rapport, waarop de Minister zich beroept. De opvatting van hen, die zich niet verzetten tegen de benoeming van prof. de Quay, is, dat het over het algemeen gunstig te noemen is. Ja, juist, over het algemeen. Maar dat houdt tevens in, dat het niet gunstig is over het geheel, en hier gaat het om.

Ik geloof, dat ieder het met mij eens moet zijn, dat, indien iemand geroepen wordt voor een dergelijken post, dit iemand moet zijn, die in nationalen, vaderlandschen zin volkomen onbesproken is, en dat is prof. de Quay in geen deele.

Mijnheer de Voorzitter! De bezwaren, welke mijn partij heeft tegen de wijze van benoeming van commissarissen der provinciën, kunnen voldoende bekend geacht worden, maar ondanks het feit, dat wij geen verantwoordelijkheid dragen voor deze benoeming, zijn wij toch van meening, dat iemand, die tot een dergelijken post geroepen wordt, volkomen onbesproken moet zijn, en daarom hebben wij ernstige critiek tegen deze benoeming, die in het belang van ons land en volk ongedaan moet worden gemaakt.

Mejuffrouw Tjeenk Willink: Mijnheer de Voorzitter! Wanneer ik eenige opmerkingen wil maken naar aanleiding van de Rijksbegrooting van Binnenlandsche Zaken, dan verbreek ik daarmee een stilzwijgen, dat mij sinds ik deel uitmaak van deze

(Tjeenk Willink)

Kamer tot nu toe heeft weerhouden om dit spreekgestoelte te betreden. Misschien heb ik hierdoor bij sommigen, en zelfs bij mijn fractiegenooten den indruk gewekt, dat ik mij laat leiden door het oude woord, dat het aan de vrouw past om in het Huis des Heeren te zwijgen.

Deze veronderstelling is begrijpelijk, vooral sinds mijn eenig vrouwelijk medelid zich door andere functies helaas genoodzaakt heeft gezien om zich uit deze vergadering terug te trekken. Ik hoop, dat de Voorzitter mij wil toestaan om even buiten de orde te gaan door hier aan mr. Ribbius Pelletier hulde te brengen voor de wijze, waarop zij sinds 1937 in deze Kamer als vrouw de waarden van de sociaal-democratie en als sociaal-democrate de belangen der vrouw heeft gediend.

Ik zou haar voetspoor wel op zeer slechte wijze volgen door het woord, waarop ik zooeven doelde, hier in de practijk te brengen. Wanneer ik niettemin tot nu toe niet voor het voetlicht of, beter gezegd, voor het handlicht ben getreden, dan is dat voor zoover ik weet niet, omdat een of ander archaïstisch complex mij daarvan weerhouden heeft, maar omdat ik voor deze houding drie zeer bewuste redenen heb.

In de eerste plaats meen ik, dat het lidmaatschap van deze hooge vergadering, ook al wordt dit, zooals o.a. uit de honoreringsregeling blijkt, als een sinecure beschouwd, een vak is, dat door nieuwelingen geleerd moet worden. En leeren doet men, in dit geval, met meer vrucht door te luisteren dan door te spreken.

Bovendien geloof ik, dat — zeker in een tijd als dezen — doen meer waard is dan praten, en dat er in ieder geval naarmate er minder wordt gepraat meer tijd blijft voor het werk, waarmede de meesten onzer overbelast zijn.

Ten slotte is het niet zonder invloed, dat de Voorzitter van deze Kamer, wiens gezondheid helaas een onverwachten terugslag heeft gekregen, en dien ik van deze plaats gaarne een spoedig geheel herstel toewensch, eens mijn leermeester was aan de Leidsche Universiteit. Zijn woorden, al klinken zij in een andere zaal, missen op mij nog niet den professoralen invloed, waardoor ik hen als les ter harte neem. Ik denk hier in het bijzonder aan hetgeen de Voorzitter bij het aanvaarden van zijn functie in de eerste vergadering van deze zitting heeft gezegd omtrent de noodzaak van zelfbeperking van deze Kamer en van vermijding van doublures met de Kamer aan de overzijde.

Mijnheer de Voorzitter! Voor zoover ik het niet wist, zou het mij in de sindsdien verlopen maanden duidelijk geworden zijn, dat niet alle geachte afgevaardigden prof. Kranenburg als leermeester zien. Niettemin ben ik er van overtuigd, dat de Eerste Kamer haar wel eens omstreden functie het beste vervult door niet te vervallen in herhaling van hetgeen zich reeds in extenso aan de overzijde heeft afgespeeld. Wie mocht verwachten, dat ik zal opkomen voor de belangen ten aanzien van de benoeming van de gehuwde vrouw, die mij vanzelfsprekend in het bijzonder ter harte moeten gaan, zal begrijpen, waarom ik dat thans niet doe. Immers, mejuffrouw Tendeloo deed dit op voldoende wijze; bovendien heeft de heer Brandenburg daar headen het zijne aan toegevoegd.

Hiermede is het slechts schijnbaar in tegenspraak, dat ik eenige opmerkingen wil maken over de afdeling Armwezen van deze begrooting, juist omdat daarover in de Tweede Kamer is gesproken. De wijze, waarop dit gebeurd is, heeft mij niet alleen verwonderd, maar ook verontrust, aangezien blijkt hoe weinig men van het belang en den omvang van de vraagstukken, die onder het „Armwezen” vallen, doordrongen is. Ongetwijfeld is dit reeds een bewijs voor de misvattingen, waartoe de verouderde termen Armwezen en Armenwet aanleiding geven. Het is den outsider niet euvel te duiden, dat hij bij het woord Armenwet aan niet veel meer denkt dan aan iemand, die arm is. Zoowel de geachte afgevaardigden de heer Steinmetz als de heer Hoogcarspel zijn hierdoor in de verleiding gebracht om bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer een meer aardige dan verantwoorde woordspeling te maken op de uitdrukking „armlastigen”, zoodat er sprake is van armen, die lastig zijn.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben de eerste om dit erfelijk belaste woord zoowel in de wet als in de practijk door een objectiever klank te willen vervangen, maar ik maak er toch ernstig bezwaar tegen, dat de indruk wordt gewekt als zou de uitvoering van de Armenwet thans nog geschieden in de sfeer, waarin men een arme behandelt als lastig. De armenzorg, zooals deze zich in ons land heeft kunnen ontwikkelen, dank zij de groote

20ste VERGADERING. — 6 FEBRUARI 1947.

300. Vaststelling van hoofdstuk V (Departement van Binnenlandsche Zaken) der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1947.

(Tjeenk Willink)

elasticiteit van de inderdaad verouderde Armenwet en door den enormen vooruitgang der sociale (ik ben geneigd te zeggen socialistisch geïnspireerde) denkbeelden, verdient deze blaam allerminst.

Er zijn inderdaad helaas nog gevallen, waarin de diagnose van de genoemde afgevaardigden opgaat, maar dan is er sprake, hetzij van een individueel te kort schieten van de betrokken instellingsbesturen, ambtenaren of maatschappelijke werkers — het zijn ook slechts mensen —, hetzij van het feit, dat er inderdaad armen bestaan, die lastig zijn, evengoed als er trouwens rijken zijn, die dit praedicaat in een naar verhouding misschien veel grooter aantal verdienen, hetgeen speciaal de belastingdiensten vermogen te constateeren. Het lijkt mij dan ook niet onmogelijk, dat de afschaffing van den term arm-lastig gepaard zal gaan met het in zwang komen van het woord rijklastig in het kader van de komende fiscale heffingen.

Bovendien valt het zwaartepunt van de problematiek, welke door een herziening van de Armenwet moet worden opgelost, niet op de regeling van de financiële ondersteuning van arm-lastigen. Art. 29 van de huidige wet biedt in het eerste lid, waarvan de belangrijkheid verre uitgaat boven dat van het door den heer Steinmetz aangehaalde derde lid — abusievelijk sprak hij van het tweede lid —, voldoende mogelijkheid om den steun in overeenstemming te doen zijn met de behoeften en een zeer ver gaande individualiseering mogelijk te maken. Dat hiervan in de practijk niet voldoende gebruik wordt gemaakt, ligt niet aan de wet, maar aan de noodlijdendheid van de meeste gemeenten, welke, helaas, door een wijziging van de Armenwet niet kan worden veranderd. Want zelfs al zou deze wijziging de kosten der armenzorg, evenals de kosten van den werklozensteun (thans overbruggingsuitkeering), overhevelen naar het Rijk, hetgeen mij niet waarschijnlijk lijkt, dan zouden we, helaas, slechts van de eene noodlijdendheid in de andere vervallen.

Wat ten aanzien van de ondersteuning van arm-lastigen noodig is, is niet een wijziging van de op dit punt voldoende ruim geformuleerde wet, maar van de publieke opinie, die er voor heeft te waken, en zij doet het nog veel te weinig, dat de uitgaven voor armenzorg of meer in het algemeen voor sociale zorg geen sluitpost mogen zijn, noch op de begrooting der gemeenten, noch op die van het Rijk.

In dit verband zou een veelzeggende vergelijking te maken zijn tusschen de f 1 020 000 000 van de begrotingen van Oorlog en van Marine en de daarbij armzalig afstekende f 141 000 000 van Sociale Zaken. Om niet buiten de orde te gaan moet ik mij ditmaal beperken tot de begrooting van Binnenlandsche Zaken, die op dit punt minder sprekende cijfers geeft, aangezien de kosten voor armenzorg, die niet in hun totaliteit bekend zijn, voor het allergrootste deel ten laste van de gemeenten komen. Toch wil ik uit de onderwerpelijke begrooting een kleinen, maar daarom misschien juist des te meer symptomatischen post van de afdeling Armwezen lichten en wel de salarissen van de secretarissen der Armenraden, waaraan in totaal f 82 342 wordt uitgegeven. D.w.z., Mijnheer de Voorzitter, dat aan het instituut, waaraan de Armenwet een centrale plaats in de maatschappelijke zorg wilde geven, geen voldoende levenskansen worden geboden. Het genoemde bedrag is bestemd voor de 20 Armenraden, die thans nog in de grootste en grootere gemeenten bestaan en waarvan de secretarissen dus gemiddeld f 4100 per jaar verdienen. Ik laat hier de differentiatie tusschen de grootste en groote gemeenten gemakshalve buiten beschouwing. Willen deze functionarissen voor hun taak berekend zijn, dan moet van hen geëischt worden, dat zij beschikken over een ruime sociale ervaring, over initiatief en tact, terwijl zij liefst nog jurist zouden moeten zijn.

Dit in aanmerking nemende, is het dus begrijpelijk, dat het reeds vóór den oorlog uiterst moeilijk was onder een dergelijke ontoereikende salarisregeling de mensen te vinden, die als spil voor dit werk moesten dienen. En het is zeker niet te verwonderen, dat thans 4 van de 20 Armenraden, nl. die te Rotterdam, Apeldoorn, Arnhem en Roermond, het zonder leidenden functionaris moeten stellen.

Hieraan is wellicht niet vreemd, dat de Minister het niet wenschelijk acht definitieve benoemingen te doen voor een instituut, dat hij althans in zijn huidige vorm niet schijnt te willen handhaven. Indien deze veronderstelling juist is, wat ik hoop,

Handelingen der Staten-Generaal. — 1946—1947. — I.

dan weerhoudt dit argument mij er van om hier, wat ik anders ongetwijfeld wel gedaan zou hebben, er voor te pleiten om den genoemden salarispost zoodanig te verhoogen, dat hij in overeenstemming is met de eischen, welke het moeilijke werk stelt.

Anderzijds ligt hier een van de oorzaken van de verontrusting, waarvan ik in den aanvang sprak. Werk, dat dringend uitgebouwd moet worden, brokkelt weg in afwachting van de dingen, die komen zullen. De reorganisatie van de maatschappelijke zorg door een algeheele herziening van de Armenwet is reeds sinds lange jaren als noodzakelijke bepleit door vele deskundigen; het Voorloopig Verslag van deze Kamer maakte dien-aangaande melding van een beschouwing van mr. Sark in 1932. Te recht merkt de Minister op, dat de maatschappelijke zorg in de sindsdien verlopen 15 jaren, mede ten gevolge van den oorlog, nieuwe facetten heeft gekregen.

Inderdaad, Mijnheer de Voorzitter, de ontwikkeling, die wij jarenlang in onze studeerkamers rustig konden gadeslaan en als een interessant onderwerp voor congressen konden gebruiken, is veranderd en voltrekt zich thans in een zeer versneld tempo. Herstelstichtingen, Volksherstel, Provinciale Opbouworganen, regionale Welvaartstichtingen, Coördinatie-Commissies en Rijksconsulenten voor Sociale Zaken, het zijn alle nieuwe fenomenen, die in hun goed bedoelden ijver om de maatschappelijke zorg te ordenen — wat hoogst noodzakelijk is —, aanleiding geven tot wanorde, die alleen door snelle Regeeringsmaatregelen in goede banen kan worden geleid. Het zou ons daarom kunnen verheugen, dat de Minister in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer zegt, dat „op zeer korten termijn” de instelling van een Staatscommissie tot herziening der Armenwet mag worden verwacht. Deze vreugde wordt echter getemperd door het feit, dat reeds op 16 November in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer dezelfde toezegging werd gedaan, alleen was er toen nog geen sprake van een „zeer korten termijn”, maar slechts van een spoedige instelling dezer Staatscommissie. In twee maanden tijds is er dus slechts bereikt, dat het woordje „zeer” is toegevoegd aan den „korten termijn”, hetgeen niet bepaald bemoedigend is als men reeds in de Troonrede van 23 Juli de volgende passage gehoord heeft:

„Op korten termijn zal een commissoriaal onderzoek worden ingesteld naar de mogelijkheid om de Armenwet in dien zin te verruimen, dat zij een bredere basis biedt voor de maatschappelijke voorziening en hulpverlening.”

Mijnheer de Voorzitter! Ik acht het volkomen begrijpelijk, dat voor een Minister van Binnenlandsche Zaken, die tevens de bijna bovenmenselijke taak vervult om als Minister-President leiding te geven aan het schip van Staat in de naoorlogse stormen, de dagen en waarschijnlijk ook de nachten niet meer tellen.

Ik moge, vervuld van respect voor de enorme werkkraacht van dezen bewindsman, in alle bescheidenheid er opmerkzaam op maken, dat sinds deze Troonrede meer dan 6 maanden verstreken zijn en dat ten aanzien van de acute problemen der maatschappelijke zorg het antwoord in deze beide memories teleurstellend is, omdat het geen enkel nieuw perspectief biedt. Het beteekent ten hoogste de bevestiging, maar niet de vervulling van een belofte, die reeds een half jaar geleden in een Koninklijk woord werd gedaan, tot instelling van een commissoriaal onderzoek, terwijl nu de commissie, die dit onderzoek moet doen, nog niet is samengesteld.

Misschien is juist het feit, dat de Minister geen onbekende is op het terrein der maatschappelijke zorg, een reden, dat hij huiverig is deze materie aan te vatten, omdat voor niemand minder dan voor zijn roemruchten voorganger Thorbecke de Armenwet een struikelblok was, dat pas door zijn opvolger (in casu Minister van Rhenen) uit den weg kon worden geruimd in 1854, toen de eerste Armenwet tot stand kwam. Ik van mijn kant huiver echter bij de gedachte, dat de totstandkoming van onze tegenwoordige Armenwet, waarvoor Minister Goeman Borgesius in 1901 een getorpedeerd ontwerp indiende, tot 1912 heeft geduurd. Als thans de instelling van de Staatscommissie reeds meer dan een half jaar in beslag neemt, vrees ik, dat zij in dit tempo haar 12½-jarig jubileum zal kunnen vieren, voordat er een nieuwe wet van stapel zal zijn geloopt. Dit is des te bedenkelijker, wanneer wij ons realiceeren, wat noch in de gewisselde stukken, noch in de beraadslagingen in de Tweede Kamer gebeurd is, dat het hier gaat om meer dan

300. Vaststelling van hoofdstuk V (Departement van Binnenlandsche Zaken) der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1947.

(Tjeenk Willink)

het aanbrengen van een verbetering in den steun aan arm-lastigen, die, zooals ik reeds betoogde, meer door financiële dan door wettelijke factoren wordt belemmerd. Het gaat om het geheele complex der maatschappelijke zorg, die reeds thans valt onder de Armenwet, al zou de naam dit niet doen vermoeden. Ik moge dit illustreren door een greep te doen uit de ruim 8300, volgens art. 3 der Armenwet ingeschreven instellingen van weldadigheid, waarvan de naam ten spoedigste dient te verdwijnen en het werk ten sterkste moet worden bevorderd.

Ik laat hierbij de specifieke steun verleende instellingen weg om des te meer den nadruk te vestigen op de andere aspecten: preventieve en repressieve kinderbescherming, reclas-seering, drankbestrijding, vrouwen- en meisjesbescherming, zorg voor ongehuwde moeders, wijkverpleging, oudelieden-zorg, zorg voor lichamelijk en geestelijk onvolwaardigen, enz. Men zal over het belang van al dit werk van gedachten kunnen verschillen en b.v. ten aanzien van de oudelieden-zorg kunnen poneeren, dat de komende noodvoorziening voor ouden van dagen hierin voorziet. Ik laat hier buiten beschouwing of deze financiële regeling, die ongetwijfeld een groote verbetering brengt, geheel bevredigend is. Vaststaat, dat met financiële uitkeeringen het probleem van de oudelieden-zorg niet is opgelost, want wat aan onze ouden van dagen nog al te vaak ontbreekt, is behoorlijke huisvesting, persoonlijke verzorging en belangstelling; dat kan hun niet door een wet, maar alleen door intensief en goed georganiseerd maatschappelijk werk gegeven worden.

Het is hier niet de plaats nader in te gaan op deze aspecten, waarvan de opsomming, naar ik meen, meer dan voldoende is om de conclusie te trekken, dat hier sprake is van werk, waarvan de waarde voor het herstel van onze deerlijk geschonden volkskracht van meer belang is dan blijkt uit de korte aandacht, die in de Tweede Kamer aan het Armwezen, dat is aan de maatschappelijke zorg, is besteed, en uit den langen tijd, dien de Minister noodig heeft om den eersten stap te zetten op den weg naar de zoo dringend noodige reorganisatie. Hier-voor is misschien een verklaring het feit, dat hij dezen stap moet zetten te zamen met zijn ambtgenoot van Sociale Zaken, zooals uit de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer blijkt; de interdepartementale voetangels en klemmen, die zich voordoen, doordat twee Departementen zich op dit zelfde terrein bewegen, hebben reeds vaker tot ongewenschte stagnatie geleid en dienen zoo spoedig mogelijk verwijderd te worden.

Mijnheer de Voorzitter! Wanneer het de Regeering ernst is met haar wensch om niet alleen de materiele oorlogsschade te herstellen — en ik heb geen reden om daaraan te twifelen —, maar om ook den strijd aan te binden tegen de innerlijke ontwrichting van ons volk, dan biedt de maatschappelijke zorg haar een wapen, dat dient te worden gebruikt met meer kracht en ook met meer financiële offers dan tot dusverre is geschied. In de Troonrede en ook thans bij de behandeling der begrooting is herhaaldelijk gewaagd van maatregelen, die genomen zullen worden tegen de jeugd demoralisatie en de zedenverwildering. Ik kan mij niet onttrekken aan den indruk, die ook door de desbetreffende passages in de stukken over deze begrooting van Binnenlandsche Zaken wordt gewekt, dat de houding, die de Minister ten aanzien van — of beter tegen — de zedenverwildering inneemt, nogal platonisch is.

Naar aanleiding van een vraag in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer of de Minister bereid is op dit gebied maatregelen te nemen, o.a. in verband met de toeneimende (beter ware geweest: toegenomen) danswoede, wordt door Zijne Excellentie geantwoord, dat de Regeering haar bijzondere aandacht wijdt aan de bestrijding van de verwildering der jeugd. Ik zou willen vragen, Mijnheer de Voorzitter, op welke wijze zij dit doet, behalve door de vermelde maatregelen ter voorkoming van kampeerexcessen en door het ontwerpen van wettelijke bepalingen ter voorkoming van lichtvaardige echtscheidingen. Ik meen, dat wij op het oogenblik positievere maatregelen noodig hebben dan deze.

Er zijn eenige symptomen, die mij op dit punt sceptisch maken. Men vraagt bestrijding van de danswoede; de aandacht der Regeering is er, zij het om andere redenen, op gevestigd, dat er een nieuwe dancing op de Plaats in den Haag kan worden gebouwd met materiaal, dat beter dienst had kunnen doen in de noodgebieden. Ik zou daartegenover, onder de aandacht van de Regeering willen brengen de hetwad schrille tegensta-

(Tjeenk Willink e. a.)

ling, dat de Nederlandsche Bond tot Kinderbescherming, die dank zij zijn reorganisatie een zeer belangrijke bijdrage zou kunnen leveren in den strijd om Nederlands jeugd, in deze zelfde stad tevergeefs vraagt om onderdak voor zijn bureau.

Er zijn nog meer van dergelijke op zich zelf onbeteekenende feiten te noemen, die belang krijgen, omdat ze symptomatisch zijn.

De Minister wijst er in zijn Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer op, dat ten aanzien van de bestrijding der zedenverwildering een belangrijke taak is weggelegd voor de gemeentebesturen. Ik moge daartegenover wijzen op het feit, dat in een niet onbelangrijke industriestad een subsidie op de gemeentebegrooting van zegge en schrijve f 750 voor een medisch-paedagogisch bureau door Gedeputeerde Staten werd geschrapt. Inmiddels gaat men rustig door met een veelvoud van dit bedrag uit te geven aan herstel van schade, die door de jeugdbaldadigheid wordt veroorzaakt aan publieke eigendommen tot bedragen, die onlangs voor sommige plaatsen zijn gepubliceerd en die Minister Lieftinck de haren te berge zouden doen rijzen. Ook uit bezuinigingsoverwegingen zou het wenschelijk zijn het preventieve jeugdwerk door de gemeenten krachtig te doen subsidiëren, zelfs al zouden er daardoor nieuwe begrotingsposten moeten komen. Preventief maatschappelijk werk geeft niet alleen een besparing aan veel menschenlij leed, maar uiteindelijk ook aan de enorme uitgaven, die noodig zijn om den put te dempen, nadat het kalf verdrongen is.

Met betrekking tot het antwoord van den Minister over de bestrijding van de zedenverwildering heeft het bovendien mijn verwondering gewekt, dat hier wel gesproken wordt over de aandacht, die de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen hieraan in overleg met de kerken wijdt, terwijl blijkens een op 19 Juni 1946 aan verschillende organisaties gericht schrijven de Minister van Justitie zich over „het schrikbarende probleem der zedenverwildering“ had ontfermd. De geachte afgevaardigde de heer Kolfschoten zal ongetwijfeld met mij gaarne willen vernemen, waartoe deze ontferming inmiddels heeft geleid, maar deze vraag is wellicht meer op haar plaats bij de behandeling van de begrooting van Justitie.

Daarbij zal ook het probleem der politieke delinquenten, dat in verband met de financiële steunverleening aan in vrijheid gestelde delinquenten bij deze begrooting ter sprake is gebracht beter behandeld kunnen worden dan thans. Immers, de wezenlijke problematiek hiervan gaat om heel wat meer dan om de vraag of het Rijk deze ondersteuningskosten voor meer dan 75 pct. voor zijn rekening moet nemen.

Deze vestzak-broekzakpolitiek is mijns inziens van weinig belang, vooral waar het hier gaat om een tijdelijke zaak.

Ik zou dit onderwerp alleen willen aanroeren om, ter adstructie van wat ik heb betoogd, te kunnen eindigen met als mijn stellige overtuiging uit te spreken, dat wij thans minder uitgaven dan ruim 300 miljoen voor politieke delinquenten zouden hebben, indien wij vroeger meer hadden over gehad voor de maatschappelijke zorg, en in het bijzonder de jeugdzorg, die vele sociaal labiele jongeren uit de lokkende vangarmen van het nationaal-socialisme zou kunnen hebben terughouden.

In het licht van deze wel zeer dure les wordt een betere organisatie en een ruimere financiering van de maatschappelijke zorg niet een quaestie van blauw idealisme, maar een dringend landsbelang en bovendien een toekomstige bezuiniging.

De heer **Wijffels**: Mijnheer de Voorzitter! Het had aanvanke-lijk niet in mijn bedoeling gelegen om bij de behandeling van dit hoofdstuk het woord te voeren, maar de kritiek, die door eenige leden is uitgeoefend op de Nederlandsche Unie bij de bespreking van de benoeming van prof. de Quay tot Commissaris der Koningin in Noordbrabant, noopt mij er toe daar eenige opmerkingen tegenover te plaatsen, ten einde niet het verwijt te krijgen van een schuldige nalatigheid.

Het is ons allen bekend, dat na de bezetting van ons land door den Duitschen overweldiger er een hiaat was op te vullen tusschen het volk en den bezetter. En hoe begrijpelijk het ook moge zijn, dat in dien tijd de politieke partijen voor die opvulling niet hebben gezorgd, omdat wellicht hun voormannen te zeer geprononceerd en te gemakkelijk te grijpen waren, dit neemt niet weg, dat naar mijn meening alle hulde toekomt aan het Driemanschap van de Nederlandsche Unie, dat zij dit op zoo voortreffelijke wijze en met inzet van hun persoonlijke vrijheid